

Diputació
Barcelona

I el teu Ajuntament

anem al teatre

teatre, música i dansa per a educació infantil i primària

Guia didàctica de l'obra:

MUSIQUETES DE PAPER

del grup:

Fem sonar les musiquetes

adreçada a:

Cicle Inicial

Elaborada per Pedagogia de l'Espectacle

Curs 2014-2015

ÍNDEX

• Introducció.	2
• Objectius educatius del programa.	3
• Fitxa artística.	4
• L'espectacle.	5
• La companyia.	6
• La música.	7
• Els teatres de paper.	8
• Els compositors de l'espectacle.	11
• Objectius i continguts pedagògics.	13
• Propostes de treball.	14
• Bibliografia.	26
• Discografia.	27
• Webgrafia.	27
• I abans de tancar...	29

INTRODUCCIÓ

Cal adreçar una guia didàctica als professors?

La resposta a la pregunta ens sembla clara: sí, per diverses raons.

Sí, perquè l'activitat de preparació amb els alumnes esdevingui una activitat plena, a partir del coneixement d'allò que es va a veure. L'anada al teatre serà d'una altra manera si el professorat ha pogut fer-se seva l'activitat i transmetre la il·lusió i la motivació per veure l'espectacle a partir del coneixement previ d'una sèrie d'aspectes.

Sí, per poder adaptar l'activitat a la diversitat d'alumnes a partir dels suggeriments de treball que la guia proposa. La diversitat de l'aula es correspon amb la diversitat de propostes que us presentem: volgutament obertes per tal que tothom pugui trobar-hi el nivell que és capaç de seguir.

Sí, per tal de contribuir activament a l'assoliment dels objectius curriculars. Per mitjà de les propostes d'abans, durant i després de la sessió, treballar d'altres punts de vista objectius de llengua i literatura, de llenguatge teatral, continguts musicals, d'expressió plàstica, d'escenografia, d'il·luminació, aspectes que no sempre apareixen formulats d'aquesta forma en els llibres de text.

Per a què pot servir proposar un treball didàctic d'un contingut teatral? Per aprofitar la màgia de l'escenari i convertir-la en recurs educatiu, relacionat amb el currículum.

Aquesta guia pretén, precisament, proposar uns suggeriments i unes activitats que permetin vincular els llenguatges cultural i artístic amb l'educatiu d'una manera rigorosa però també lúdica.

La creativitat, l'emotivitat, l'empatia... són valors imprescindibles per a l'educació integral de les persones. Ara bé, des de quin contingut escolar cal treballar-les?

L'escenari és una ficció, una finestra, un mirall, un aparador en el qual la paraula, la música, el gest... adquireixen vida, significat i materialització. És un espai de síntesi on la literatura, la història, l'economia, l'ètica, l'estètica... deixen de ser "continguts curriculars" per esdevenir "personatges", "històries de vida", realitats que, aprofitades convenientment, faran més significatius els aprenentatges, aportant-hi el valor afegit d'unes estratègies imaginatives que facilitin la comprensió de la realitat.

Estarem d'acord que, socialment, calen adults capaços de produir, difondre o, simplement, consumir cultura amb racionalitat i criteri. Cal, doncs, un treball lent i sistemàtic basat en el desenvolupament d'estratègies didàctiques adients.

Aquesta és, si més no, la voluntat educativa que inspira aquesta guia.

OBJECTIUS EDUCATIUS DEL PROGRAMA

Aquest espectacle està inclòs en el programa "Anem al Teatre", organitzat per l'Àrea de Cultura i l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona i els ajuntaments. Ofereix, en horari escolar, espectacles de teatre i dansa i concerts de música per als alumnes d'educació infantil, primària i secundària.

Els objectius bàsics del programa són:

- La creació de nous públics de teatre, música i dansa i l'educació de la sensibilitat artística.
- Articular programacions artístiques de qualitat, adequades a cada nivell educatiu.
- Garantir la igualtat d'oportunitats d'accés dels alumnes a l'oferta artística sigui quina sigui la seva procedència geogràfica.
- Afavorir la coneixença i identificació dels espais escènics del municipi i/o de l'entorn.

Els objectius específics:

- Oferir als centres educatius recursos bàsics per a realitzar activitats artístiques que complementin els currículums.
- Garantir un itinerari coherent i complet d'activitats relacionades amb les arts, per cada nivell educatiu.
- Desvetllar als mestres i professors l'interès per conjugar programes amb elements culturals i educatius.
- Ajudar els infants i joves a descobrir les pròpies inquietuds artístiques.
- Assegurar, mitjançant processos didàctics, que s'han assolit les actituds bàsiques necessàries per gaudir, crear o donar suport a tota mena d'espectacles artístics de manera crítica i responsable.

FITXA ARTÍSTICA

- **Creació i producció:** Fem Sonar les Musiquetes i Joan Alfred.
- **Titellaires:** Joan Alfred Mengual i Ramon Fernández.
- **Músics:**
 - Arnau Berenguer: guitarres, baix i veus.
 - Núria Lozano: acordió diatònic i veu.
 - Oriol Cases: bateria, programacions i veus.
 - Ramon Fernández: veu.
- **Direcció:** Fem Sonar les Musiquetes, Joan Alfred i Eudald Ferré.

- **Disseny de so i llums:** Oriol Rafí i Francesc Puig.
- **Escenografia, il·lustració i construcció dels teatrins:** Joan Alfred.
- **Adaptació de les cançons i arranjaments:** Fem Sonar les Musiquetes.

L'ESPECTACLE

Musiquetes de paper és un espectacle multidisciplinari que sorgeix de la confluència de diferents artistes interessats per una mateixa temàtica i un mateix període històric: la infància a Catalunya a finals del segle XIX i començaments del XX.

És en aquest període històric on trobem els més importants moviments de renovació pedagògica. La presa de consciència de les necessitats de l'infant fa que es comenci a generar una gran quantitat de productes culturals destinats als més menuts. A més, un interès creixent pel llegat popular i les nombroses tasques de recol·lecció folklòrica inspiren als millors escriptors, músics, dibuixants i editors la creació d'una gran quantitat de llibres, cançons, joguines i material didàctic.

Musiquetes de paper és un concert il·lustrat amb teatrins de paper que vol recuperar aquest llegat lúdic, evitant que caigui en l'oblit, i adequar-lo als interessos dels infants d'avui en dia, avesats a les actuals formes d'entreteniment i a les noves tecnologies. Al mateix temps també vol retre homenatge a la vessant multidisciplinària i transversal dels creadors d'aquella època.

Les cançons, escrites per als infants de principis del s.XX, prenen vida de la mà de petits titelles de paper. Un molí, un bosc ple d'animals, una rata que sempre s'escapa amb la boca plena i un avi que no se'n perd ni una. Tots ballen al ritme de les musiquetes per fer les delícies de petits i grans.

LA COMPANYIA

Musiquetes de paper és un espectacle coproduït pel grup de música *Fem sonar les Musiquetes* i l'artista visual Joan Alfred.

FEM SONAR LES MUSIQUETES

El grup *Fem Sonar Les Musiquetes* pretén acostar els més petits al món de la música a partir del descobriment i el treball de les cançons catalanes que, al llarg dels anys, han fet cantar i parar l'orella als més menuts. Això sí, vestides sempre amb les sonoritats més actuals.

La banda es forma l'any 2009 amb l'objectiu de dur en directe el disc *Musiquetes per la bressola* (PPF, 2008) en resposta a la demanda que aquest havia generat.

El disc *Musiquetes per la bressola* neix d'un encàrrec de l'associació Amics de la Bressola per a divulgar la tasca de les escoles Bressola, que possibiliten l'ensenyament en català a la Catalunya Nord.

El projecte, dirigit per Núria Lozano, Marc Grau i Marc Serrats prenia com a base la música tradicional i popular dels territoris de parla catalana. Se'n van fer un total de 85.000 còpies que el van situar com el segon disc en català més distribuït de l'any 2008.

Entre els anys 2009 i 2011 *Fem Sonar les Musiquetes* va recórrer els auditoris i els teatres de bona part del Principat. L'acollida va ser magnífica i més de 25.000 espectadors van fruit d'aquest concert. A més, aquest mateix espectacle va formar part de la gira *Anem al Teatre*, promoguda per la Diputació de Barcelona.

Per altra banda, i juntament amb col·laboració amb les Cases de la Música, es va engegar el projecte Ràdio Alliola, una cantata infantil que pren per base les mateixes cançons del disc "Musiquetes per la bressola".

Actualment, el grup està format per Oriol Casas i Griera (baterista i compositor de música electrònica), Núria Lozano (acordionista i cantant), Ramon Fernández (cantant i compositor) i Arnau Berenguer (guitarrista).

JOAN ALFRED

Joan Alfred Mengual treballa des de fa un grapat d'anys les interconnexions entre les arts visuals, les arts escèniques i la didàctica. El seu recorregut professional l'ha portat a establir-se a una parcel·la situada a terra de ningú, a un paratge fronterer on solen trobar-se el teatre, la plàstica i la docència. Des de la taula de dibuix, des del taller escenogràfic, des de la pissarra de l'institut de secundària o des de l'escenari teatral, Joan Alfred s'esforça per trobar el llenguatge que permet que conversin el dibuix, la construcció, la docència i la narració.

LA MÚSICA

Les cançons són: populars, d'Apel·les Mestre, de Narcisa Freixas i de Joan Llongueres.

A partir, però, d'aquest repertori popular i d'aquestes cançons d'autors modernistes i noucentistes, el grup *Fem Sonar les Musiquetes* les transforma

posant-hi el seu segell personal i ens les presenta envernissades amb sonoritats actuals, interpretant les peces amb una formació instrumental que inclou bases electròniques, a més a més de bateria, baix elèctric, guitarres, acordió diatònic i veus. També adapten lletres i estructures per a fer-les més entenedores i atractives als infants d'avui en dia. Sempre, això sí, des d'un punt de vista respectuós, i amb afany de divulgar una part del patrimoni cultural del nostre país.

ELS TEATRES DE PAPER

HISTÒRIA DELS TEATRES DE PAPER

Els primers testimonis de les representacions mitjançant figures o teatres de paper els tenim a l'Anglaterra victoriana, cap a principis del s. XIX amb els Toy Theatre, hereus dels diorames del s. XVIII, dels titelles medievals i el teatre d'ombres de les antigues cultures orientals. El 1811, William West posa a la venda la primera obra amb prosceni, escenaris, bastidors, personatges i libretto.

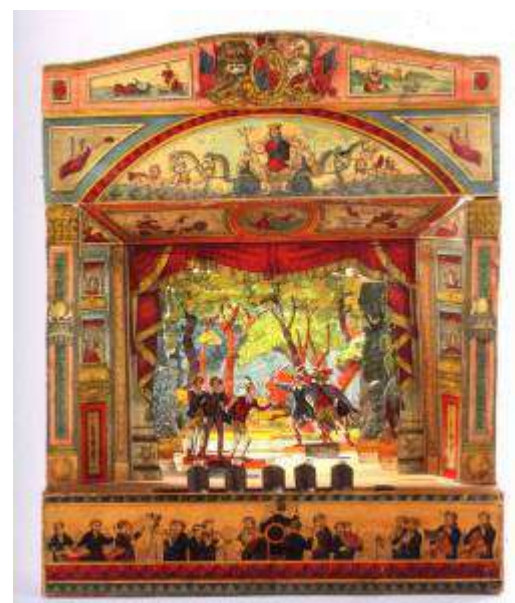
La moda dels teatres de paper o "Juvenil Drama" (terme que encara s'usa actualment) s'estén per Europa i una multitud d'editors comencen a produir làmines de teatre per a xiquets. Els libretti d'aquestes representacions domèstiques beuen tant de la tradició (rondalles i cançons) com de l'actualitat dramàtica (òperes i drames).

Al nostre país la producció de teatres es concentra a Barcelona. Els principals productors són dues editorials dedicades, també, al negoci del llibre escolar. Es tracta de l'*Estamperia Económica Paluzie* (Barcelona, 1865-1939) i *Industrias Gráficas Seix & Barral* (Barcelona, 1915-1953).

Teatrins i societat

La majoria d'aquestes joguines, amb moltes decoracions i personatges, anaven destinades als infants de famílies de classe més aviat alta, que feien representacions domèstiques per a la família i els amics.

Més endavant, als anys 30 i 40 del segle XX, ja era estrany trobar un infant del nostre país que no tingués un teatrí amb les belles decoracions dels deu models que en formaven el catàleg de Seix i Barral. Agustí Pons i Mir en dóna fe al seu llibre *Espru, transparent*, de la popularitat d'aquesta joguina: "els models creats per Seix i Barral van aconseguir fama mundial i van ser exportats, amb gran èxit,

fins i tot a la Gran Bretanya, on aquestes joguines havien estat creades. Els teatrins de Seix i Barral eren unes autèntiques peces d'art, actualment objecte de culte i veneració per part de col·leccionistes. (...) Salvador Espriu disposava d'una taula que s'acobrava al llit i era sobre aquesta taula on jugava amb el teatrí o bé llegia. "Jo, en realitat", dirà el poeta, de gran, en una entrevista, "no he vist molt teatre de debò. Però de petit havia jugat molt amb titelles i amb el "teatrino" de figures de cartró, teatre de nens (...). Per a mi el gran teatre és encara aquest" (...). A la saleta que hi ha al costat de l'entrada amb finestra que dona al carrer, sobre una taula, els germans Espriu muntaven el teatre, preparaven els personatges i començaven. En Pepe movia el teló i els personatges seguint el guió mentre en Salvador s'ocupava de la lectura, variant les veus d'acord amb els personatges que anaven desfilant per l'escena."

Com Salvador Espriu, nombrosos creadors es van interessar pels teatrins. Músics com Andrew Lloyd Webber o Richard Strauss. Pintors com Frida Kahlo (que fabricava els seus propis teatres) o Picasso. Gent del cinema com Orson Wells, Laurence Olivier o Ingmar Bergman. Escriptors com Andersen (que jugava de petit amb un teatrí), Lewis Carroll (que ofería als amics representacions domèstiques no aptes per a tots els públics), Oscar Wilde, Ibsen, Jane Austen, Goethe, Stevenson, Dickens i Jacinto Benavente. Aquest últim responia així a un periodista:

"— ¿Cuáles eran sus juguetes predilectos?

— Los teatrinos. Llegué a reunir no sé cuántos. Yo me inventaba las comedias y movía los monigotes con alambres, y hacía diabluras... Y me hacía éxitos y me pateaba yo mismo mis obras."

L'any 1953, quan Seix i Barral va deixar d'editar els seus teatres, aquesta joguina va anar caient en desús, i avui en dia s'ha convertit, tan sols, en peça de col·leccionisme.

Els editors

Els editors de teatrins de paper que s'han fet servir com a referència per la creació de les escenografies de *Musiquetes de paper* són:

Esteve Paluzie

Pedagog i editor, comença a publicar, cap el 1865, làmines de paper amb boques d'escenari, decorats i personatges de teatre, prioritant estampes populars amb un marcat caràcter català. La seva producció és extensíssima.

Carlos Barral i Nualart

Cap el 1915, una altra editorial barcelonina, *Industrias Gráficas Seix Barral*, s'apodera no només del mercat català de teatres de joguina, sinó també de l'espanyol. Coneguts a les nostres terres com a "teatrins", els teatrets creats per Carlos Barral cuidaven els detalls i el disseny de manera remarcable. Es van crear fins a deu models de prosceni de teatre diferents i s'editaren vint-i-tres obres que podien ser representades a qualsevol dels deu models de teatrins de la firma.

Com diu Lucía Contreras al catàleg *Teatros de Papel 1840-1985*: "Su sistema de cajas y colgaduras permitía sumar varios telones en un mismo acto, creando complejos y bellísimos efectos teatrales sin nada a envidiar a las mejores escenografías de cualquier teatro real. Idearon también un sistema de troqueles en los telones con zonas translucidas de papel vegetal de colores que, debidamente iluminadas producían mágicos efectos de ambiente y profundidad espacial nunca vistos hasta entonces."

Els teatrins en l'espectacle

De manera general, els teatrins solien vendre's amb un prosceni, un teler on s'enganxaven les potes i les bambolines, diferents telons (teló de boca, de fons, potes i bambolines), personatges i elements d'atrezzo i escenografia. Aquests elements i la manera de muntar-los i manipular-los, però, variaven segons l'època i el fabricant. Com que estaven pensats per manipular-los a sobre una taula, les seves dimensions eren reduïdes. Per tal de transformar aquesta joguina, pensada per a un públic reduït i domèstic, en un element escenogràfic vàlid per a una representació a una sala teatral estàndard, s'hi preveuen diferents adequacions.

En destaquem les més importants: l'escenografia es basa en aquesta popular joguina, però proposa diferents versions. Es preveu la construcció de diferents teatrets, alguns més fidels a la joguina original i d'altres que barregen les característiques dels teatrins i altres propostes o solucions escenogràfiques. A més a més, hi ha una estructura elevada sobre la qual es col·loca el teatrí que en aquell moment té el focus dramàtic. Es preveu la instal·lació d'una càmera de vídeo que grava tot allò que s'esdevé al teatrí. Es projecta, en directe, la gravació sobre una pantalla que es situa com a teló de fons de l'escena.

La informació relativa als teatres de paper ha estat extreta de la pàgina web www.joanalfred.net

ELS COMPOSITORS DE L'ESPECTACLE

Apel·les Mestres (Barcelona, 1854 - 1936)

Escriptor, dibuixant i músic.

Com a escriptor conrea poesia, teatre i prosa que sovint fusiona en la seva obra. Amb les il·lustracions, tant dels propis llibres com d'encàrrecs, assoleix el reconeixement de crítica i públic. Concep el llibre com a objecte d'art global, per això *Vobiscum* (1892) i *Liliana* (1907) són considerades obres mestres del modernisme bibliòfil. Moltes de les seves peces líriques i dramàtiques van ser musicades per compositors com Enric Granados, Amadeu Vives, Enric Morera, Josep Rodoreda, etc. També es dedica a la composició musical, sovint amb lletra pròpia que va popularitzar, especialment, Emili Vendrell i Conxita Badia.

Entre els guardons que obté destaquen el de Mestre en Gai Saber dels Jocs Florals de la ciutat de Barcelona (1908), la Creu de la Legió d'Honor el govern francès (1920) i la Medalla d'Or de la ciutat de Barcelona (1935).

Narcisa Freixas (Sabadell, Vallès Occidental 1859 - Barcelona 1926).

Compositora i pedagoga musical.

Les seves cançons infantils foren conegudes arreu d'Espanya. El mateix govern va declarar-les d'utilitat per a l'ensenyança. Va ser també pintora i escultora, deixeble de Modest Urgell i de Torcuato Tasso i va participar en diferents exposicions col·lectives, però molt aviat va deixar la pintura i l'escultura per la música on tingué per mestre de piano a Joan Pujol. Va ser una de les deixebles més destacades de mestres insignes de la nostra història de la música com ara Joan Baptista Pujol, Enric

Granados i Felip Pedrell.

Filla de Pere Freixas Sabater, es va casar amb el Dr. Miquel Petit el qual va morir quinze dies després d'ella. La mort d'una seva filla es considera que va ser una de les principals fonts d'inspiració.

Fou una de les primeres dones que es va dedicar a la composició musical a Catalunya, però la seva activitat va transcendir més en la pedagogia ja que va elaborar manuals i reculls de cançons dedicades als més menuts com el *Llibre de les nines* i les *Cançons d'infants*.

Va ser una dona polifacètica, que també va escriure obres de teatre com *La cova del mar* o *La Pastoreta*.

Des del 1900, va publicar tota una sèrie de reculls de cançons catalanes i de cançons infantils que ben aviat serien premiats (el 1905 i, posteriorment, en els Jocs Florals de Girona de 1908).

La seva obra també inclou títols com ara els quaderns *Cançons catalanes* (1900) i *Cançons amoroses* (1916) amb textos de poetes del nostre país.

Joan Llongueres (Barcelona, 1880 – 1953)

Músic, pedagog musical i poeta.

Es formà musicalment amb Domènec Mas i Serracant, Enric Granados, Lluís Millet i Enric Morera. Més tard, estudià i es diplomà el 1911 a l'Institut Jacques-Dalcroze de Ginebra. De retorn a Catalunya, l'any 1913 fundà l'Institut Català de Rítmica i Plàstica (que avui porta el nom d'Institut Joan Llongueres); des d'aquesta institució introduí el mètode Jacques-Dalcroze a Catalunya, i en fou el seu màxim impulsor. Aquest mètode, un innovador sistema d'aprenentatge musical a través del ritme i el moviment, representà un important revulsiu per a l'escena musical i exercirà durant el primer terç del segle XX una clara influència en el sector professional de les arts escèniques.

La seva labor de pedagog va tenir, però moltes altres facetes. Fundà i dirigí (1901-18) l'Escola Coral de Terrassa i dirigí l'Escola Municipal de Música de la mateixa ciutat (1912-18), abans de dirigir la de Barcelona (1924); també fou el director musical de les Escoles de l'Ajuntament de Barcelona i de les Escoles Blanquerna. El 1923 va col·laborar a la *Revista Catalana de Música*. Fundà l'Escola Vallparadís juntament amb Artur Martorell, Enric Gibert i Alexandre Galí.

Fou proclamat Mestre en Gai Saber als Jocs Florals de Barcelona de 1934. Alguns dels seus poemes reberen música de Lluís Millet i d'Enric Morera. Va fer de crític musical a *La Veu de Catalunya* i publicà abundantment a la *Revista Musical Catalana*.

OBJECTIUS I CONTINGUTS PEDAGÒGICS

OBJECTIU

L'objectiu general és apropar la realitat artística i pedagògica de finals del segle XIX i de principis del segle XX als infants, a través de la música en directe –cançons populars i d'autor- i d'un element visual també propi d'aquesta època com és el teatre de paper.

CONTINGUTS

Conceptuals

- Cançons populars i d'autor.
- Compositors: Apel·les Mestres, Narcisa Freixas i Joan Llongueres.
- Audició en directe.
- Instruments musicals: la veu, la guitarra, el baix, la bateria i acordió diatònic.
- La veu com a instrument musical.
- Els teatrins de paper.
- La poesia

Procedimentals

- Escolta de música en directe.
- Observació i reconeixement de la morfologia dels instruments.
- Escolta i reconeixement del timbre de cada un dels instruments.
- Observació de la forma de produir el so en cada un dels instruments.
- Relació entre el text de les cançons i l'escenificació mitjançant el teatre de paper.
- Memorització de dades i cançons dels autors treballats.

Actitudinals

- Hàbits bàsics a l'hora d'assistir a un esdeveniment artístic.
- Respecte per l'espai i per la resta de l'alumnat.
- Valoració del treball dels intèrprets.
- Curiositat i interès pel coneixement d'obres i autors de finals del segle XIX i principis del XX, així com dels recursos pedagògics de l'època.
- Gaudi a través de la música en directe.

PROPOSTES DE TREBALL

Abans de l'espectacle

- Abans d'anar al teatre a veure qualsevol actuació sempre recomanem preparar a l'alumnat. És bo explicar-los que properament podran assistir a un espectacle, en aquest cas de música, i alimentar aquesta il·lusió per a realitzar una activitat fora de l'habitual. Els podem avançar que en aquest espectacle hi haurà uns músics que faran música en directe i que també hi haurà titelles. Per una banda, podem preguntar als nens i a les nenes si tenen l'oportunitat d'escoltar molt sovint música en directe i de quin tipus de música es tracta, quins instruments hi ha, si és interpretada per professionals o per amateurs, si els agrada més la música en directe que la gravada i per què, etc. Per altra banda, els podem animar a què ens expliquin què en saben dels titelles, quan n'han vist, de què estan fets, si en tenen a casa i hi juguen, què els atreu d'aquests personatges... I podem remarcar que en aquesta ocasió tindrem la sort de veure un espectacle de música escenificat mitjançant els titelles.
- En el context de la presentació de l'audició a la que aviat aniran, podem aprofitar per treballar els hàbits de conducta apropiats: forma d'entrar i sortir, capacitat atencional i silenci, respecte per la resta de companys i per l'espai, valoració de la feina dels artistes, aplaudiments, etc. Actituds extrapolables a qualsevol manifestació cultural realitzada en un teatre o sala de concerts. Podem preguntar als infants si recorden quan va ser l'últim cop que van anar al teatre, què van veure i quin comportament van tenir ells i els companys i companyes de les altres escoles. Pensem què podem millorar de l'última vegada per fer més profitosa la sessió. També podem preguntar-los si hi va haver algun comportament d'algun infant d'una altra escola que els va molestar i per què. Entre tots, comentem com aquest i/o altres comportaments poc adequats poden distorsionar el funcionament correcte de la funció i com poden afectar a la nostra concentració i gaudi. Intentem que vagin interioritzant les normes de conducta a partir de la consciència de com els perjudica a ells mateixos i a tot l'entorn el no seguir-les. Emfatitzem que l'objectiu és que gaudeixin al màxim d'aquesta vivència musical tan interessant i excepcional.

- Tornant als continguts de la sessió, podem treballar els instruments que ens trobarem. Es tracta de la guitarra, el baix, la bateria i l'acordió diatònic. Quins coneixen? Què en saben d'ells? Podem apuntar a la pissarra totes les característiques que saben de cada un dels instruments. Reforcem els continguts ja apresos i ampliem-los amb més informació: família, nombre de cordes, morfologia, instruments que componen la bateria (també el nom dels estris amb què els fem sonar: les "baquetes"), etc.

Escolteu fragments de música on se sentin amb claredat per il·lustrar el timbre de cada un d'ells. Podeu fer una fitxa amb la foto de cada un dels instruments o bé podeu escollir un instrument per a treballar-lo més a fons. Us recomanem aprofundir en l'acordió diatònic, ja que potser és l'instrument que desconeixen més. Sabien que és de la família del vent mecànic, que l'aire es fa a través de la manxa? Remarquem la importància de la manxa, que és la part central de l'instrument, i que hem d'anar obrint i tancant per fer l'aire per fer la música. Ho podem comparar, per exemple, amb la trompeta: oi que si no bufem –no hi ha aire a l'instrument- no sona per molt que apretem els pistons? Doncs en l'acordió és necessari obrir i tancar la manxa per fer l'aire. Podem comentar que té tecles o botons i registres. La mà dreta toca les tecles o els botons i fa la melodia i la mà esquerra fa l'acompanyament amb acords. Si ho creieu convenient, podeu afegir que hi ha dos tipus d'acordions, el diatònic i el cromàtic, però en aquest nivell educatiu no és necessari explicar cada tipus. Animeu a l'alumnat a buscar per internet amb la família o a l'aula fotos d'acordions i vídeos d'aquest instrument. Escoltem peces solistes d'acordió que ens permetran escoltar el seu timbre i reconèixer-lo el dia del concert, així com obres interpretades per orquestres d'acordions. Us proposem que escolteu peces d'estils diferents al de l'espectacle perquè així els nens i les nenes no encasellin aquest instrument en un estil concret. Us suggerim algunes obres:

Cançó (acordió sol):

<https://www.youtube.com/watch?v=7M34OED0YZc>

Acordió-fusió (acordió sol):

<https://www.youtube.com/watch?v=-6hqxZMB-ck>

La Pantera Rosa (orquestra d'acordions):

<https://www.youtube.com/watch?v=Dv8Mlr553uo> (des de l'inici fins al minut 2.52)

Libertango d'Astor Piazzolla (piano i acordió):

<https://www.youtube.com/watch?v=9OuyyRfA3hE>

Trobareu més informació dels instruments i un reportatge sobre l'acordió a la webgrafia de la guia.

- Quan hem parlat dels instruments, no hem fet esment de la veu. És un instrument prou important com per treballar-lo en un capítol apart. Fem plantejar-los què passa quan patim una afonia, oi que la trobem a faltar? És un mitjà d'expressió fonamental ja sigui a través de la parla o del cant. Som conscients que l'hem de cuidar? Oi que cuidem tot allò que apreciem perquè no es faci malbé? Comentem les bones praxis per a tenir cura de la veu: no cridar, no forçar el coll, dormir, no prendre begudes fredes, no fumar, etc. Ho tenim en compte? I ja centrant-nos en l'audició, animeu-los a què es fixin quants dels músics canten i si són homes o dones. Podem comentar la classificació de les veus en femenines (soprano i contralt) i masculines (tenor i baix) en funció del seu registre. Al següent enllaç podeu escoltar un fragment de cada una de les veus:

<http://www.xtec.cat/~plopez14/aulamusica/aula/coral/classifi/.htm>

- Sobre la sessió, els podem anticipar que les cançons que ens cantaran algunes són populars i d'altres en coneixem el compositor que les va escriure. Però totes tenen en comú l'època a la que pertanyen: finals del segle XIX o principis del segle XX. Ajudem als infants a situar-se històricament en aquest context, per exemple, fent-los adonar que en aquell període no hi havia la tecnologia que tenim ara (ordinadors, tauletes, mòbils, videoconsoles...) i ni tan sols televisió! La forma de vida era molt diferent a l'actual i la forma d'ensenyar era des de la disciplina i l'autoritat, prioritzant la memorització dels continguts i no tant la seva comprensió. I fou en aquests anys que van sorgir uns corrents de renovació pedagògica que buscaven tècniques més adequades per a millorar l'aprenentatge dels infants. Fet que també es visqué en la pedagogia musical i que es reflecteix, per exemple, en la tasca de Joan Llongueres que va portar a Catalunya el mètode Dalcroze creant l'Institut Català de Rítmica i Plàstica (ara Institut Joan Llongueres).

Trobareu més informació sobre la renovació pedagògica d'aquest període a la bibliografia i webgrafia.

- Segur que els haurà costat d'imaginar-se una llar sense televisió, però això els ajudarà a entendre la importància que van adquirir els teatrins de paper. Amb els teatres de paper podien representar històries equivalents, salvant les distàncies, als arguments dels dibuixos animats d'avui en dia però amb la diferència que els propis infants n'eren els guionistes. Trobareu més informació i fotos d'aquest recurs a l'apartat *Teatres de paper* d'aquesta mateixa guia. Mostreu a l'alumnat fotos de diferents teatres perquè es facin una idea de com eren.

- Us suggerim que escolliu un dels tres autors que trobarem a l'audició i que el treballeu més profundament. Us proposem Apel·les Mestres: comenteu la seva vida i obres, feu un mural que contingui les dades biogràfiques més destacades i una foto d'ell. També hi podeu enganxar la partitura i lletra d'alguna de les seves cançons. Pengeu-lo a la classe en un lloc ben visible. Pot ser molt interessant treballar alguna de les seves cançons, per exemple, "El Molí" (us n'adjuntem la partitura i la lletra a l'annex):
 - Aprenentatge de la cançó, sino tinguessiu temps apreneu només la tornada.
 - Memorització de la lletra de la cançó.
 - Comprensió de la totalitat del text.
 - Descripció i funció d'un molí, tasques del moliner/a.
 - Treball al voltant dels cereals: coneixem l'arròs i el blat, el sègol, l'ordi i la civada són cereals menys coneguts. Coneixeu algun altre cereal? Feu una llista dels cereals que coneixeu i del seu nom en castellà: blat-trigo, civada-avena, sègol-centeno, blat de moro-maíz, ordi-cebada...
A més a més, podeu buscar imatges per veure com és cada gra.
 - Escolta de la cançó per part del grup *Fem sonar les musiquetes*. Trobareu les cançons de l'espectacle a: <http://www.femsonarlesmusiquetes.cat/les-cancons/>
Podeu comparar la versió que acabeu d'escoltar amb la que en fa la Núria Feliu i enumerar les diferències més destacables. La podeu escoltar a: http://www.dailymotion.com/video/x16w9gq_nuria-feliu-el-moli_music

- Anàlisi de la partitura: pentagrama, clau de sol, armadura, compàs, nombre de compassos, figures rítmiques, silencis, extensió melòdica, signe de repetició...
- Porteu la pulsació picant de mans mentre escolteu la cançó interpretada per *Fem sonar les musiquetes*.
- Jugueu amb les dinàmiques: canteu la tornada forta i les estrofes *piano*. També podeu fer el primer cop de la tornada forta i quan repeteix fer-la *piano*. O bé, si voleu complicar-ho una mica més, podeu anar variant la intensitat tal com indicarà el/la mestre/a amb els gestos de les mans i els infants han d'estar atents per anar-ho seguint i interpretant.

Podeu escoltar altres cançons del mateix autor que ens oferiran a l'audició, com la "Festa de rates", "El rei de Birondon" i "La rata".

Recordeu que podeu trobar les lletres de les cançons a <http://www.femsonarlesmusiquetes.cat/les-lletres>, escoltar-les a <http://www.femsonarlesmusiquetes.cat/les-cancons/> i que teniu unes quantes partitures a l'annex d'aquesta guia.

- Podem fixar-nos en el caràcter de les cançons, no totes ens transmeten el mateix. Per exemple, analitzem l'objectiu i les característiques de les cançons de bressol, sempre són lentes, tranquil·les, melòdiques, relaxants... Escoltem, a tall d'exemple, la cançó "La son, soneta" d'Apel·les Mestres interpretada pel grup de l'espectacle. Mentre l'escoltem, ens podem gronxar suaument amb el cos o bé tancar els ulls per ajudar a crear aquest ambient de calma. Quines altres cançons de bressol coneixeu?

Després de l'espectacle

- Un cop de nou a l'aula, és molt interessant i enriquidor realitzar una valoració col·lectiva de l'activitat: si hem gaudit amb la sessió, què és el que més ens ha agradat, què ens ha sorprès, si ens imaginàvem així o no el teatre de paper i els titelles, relació entre el títol de l'espectacle i els elements de l'actuació (músiques breus escenificades en un teatre i titelles de paper), si hem participat en algun moment, la diferència qualitativa entre les gravacions que havíem escoltat a la classe i la música en directe, si hi havia alguna relació entre la música o la lletra i els moviments dels titelles, etc. Creieu que ha de ser fàcil construir un titella?

I fer-lo moure com i quan toca?, penseu que els artistes han hagut d'assajar molt per a preparar aquest espectacle?, i creieu que han hagut d'estudiar molts anys per aprendre a tocar un instrument?. Partint de l'exemple dels intèrprets de la funció, podem reflexionar sobre valors com la constància, la perseverància i de l'esforç com a eines fonamentals per a la consecució dels nostres objectius vitals.

- Repassem els continguts estudiats prèviament relacionats amb la instrumentació: han pogut reconèixer cada instrument al veure'l? Han sabut distingir el timbre de cada un d'ells? S'han fixat en la forma de fer-los sonar? I en la manxa de l'acordió? Hi havia algun instrument que predominés per sobre de la resta? Sempre tocaven tots junts? Les veus que cantaven eren masculines o femenines? Han estat capaços de reconèixer en tot moment si cantava un home o una dona? Com eren aquestes veus? Penseu que aquests músics es deuen preocupar per tenir cura de la seva veu i seguir les pautes que vam comentar abans de l'audició?
- Recuperem l'element visual: el teatre de paper i els titelles. S'esperaven que fos així aquest teatre? S'han fixat en el projector? Quina funció tenia el projector? Quines diferències principals destacaríem entre els teatres de titelles actuals i els teatrins de paper? I amb la televisió? Quin recurs és el més passiu? I quin fomenta més la creativitat i la imaginació? Ens agrada inventar-nos històries i personatges que viuen aventures diverses? Actualment, quines joguines o elements tenim i hi juguem per estimular la inventiva? Algú té algun teatre per a fer titelles a casa? I els titelles que tenim són com els de l'audició a la que hem assistit? Encara que siguin diferents, la funció que poden desenvolupar és la mateixa?
- Centrant-nos en l'autor treballat, heu reconegut les cançons d'Apel·les Mestres? Què recordeu d'aquest compositor? Heu cantat la cançó de "El Molí"? Us ha agradat poder participar cantant amb els músics? No és massa habitual poder cantar amb un grup de músics que ens acompanyen en directe. Repassem la cançó citada i inventem-nos un acompanyament senzill amb instruments orff o d'altres instruments dels que disposeu a l'aula. Uns quants nens i nenes poden tocar els instruments mentre la resta canten i després canviar per tal que tot l'alumnat pugui tenir l'experiència de tocar i de cantar.

- Us proposem ara de parlar d'un altre dels autors importants a l'època i del qual també ens han ofert cançons el grup *Fem sonar les musiquetes*: es tracta de Joan Llongueres. Hem pogut escoltar "Les formiguetes" i "Animalades". Comenteu els trets bàsics de la figura d'aquest pedagog i apreneu la cançó "Les formiguetes". Us proposem que seguint la tècnica Dalcroze que aquest músic va importar al nostre país, canteu la cançó acompanyant-la de moviments naturals del cos d'acord amb la rítmica de la melodia tot desenvolupant un important treball de coordinació. Pel que fa a "Animalades", podeu escoltar la cançó mentre els infants estan drets repartits per tota l'aula. A la introducció instrumental poden moure's lliurement però quan deixa de tocar l'acordió –quan fa silencis- ells no es poden moure. Tot seguit, quan comença la lletra, han d'anar imitant cada un dels animals als que fa referència el text. També podem aprofitar per treballar vocabulari nou per als i les alumnes (brincar, catxassa, garrell...).
- Endinsem-nos en el gènere poètic a través d'una de les peces de l'audició: "L'ametller" de Joan Maragall. Aquí us transcrivim la lletra:

L'ametller

A mig aire de la serra
veig un ametller florit,
déu te guard bandera blanca,
dies ha que t'he delit.

Ets la pau que s'anuncia,
entre sol, núvols i vent,
no ets encara el millor temps,
però en tens tota l'alegria.

Primer de tot, us recomanem que recopileu informació dels ametllers per a facilitar la comprensió del text per part dels nens: és un arbre caducifoli, el seu fruit és l'ametlla –és a dir, la llavor-, floreix entre el febrer i el març, fa unes flors blanques o rosades, etc. Mireu també fotos de l'arbo ben florit. Podeu trobar quatre dades bàsiques clicant a:

<http://www.xtec.cat/~fturmo/d108/arbres/ametller.htm>.

A continuació, llegiu la lletra de la cançó i intentem comprendre el que ens explica: el poema ens situa en un entorn de naturalesa, fa servir una metàfora per a anomenar l'ametller florit ("bandera blanca") fent al·lusió al color de les seves flors, ens transmet un clima de pau expressant-ho explícitament amb un paisatge gairebé bucòlic, a més anteriorment ha citat "bandera blanca" que és un símbol de pau en un conflicte, trobem una altra metàfora de l'ametller al vers "ets la pau que s'anuncia". Quan ens parla de encara no és el millor temps fa referència a què encara no ha arribat la primavera i la floració de totes les plantes i arbres, ja que l'ametller té una floració primerenca, però malgrat haver-hi una frase de negació li dona un toc positiu i agradable –present a tot el poema- en afegir que el propi ametller, per si sol, ja expressa tota l'alegria floral de la nova estació que vindrà.

Entre tots, podem fer un llistat de mots del poema d'elements de la naturalesa: serra, ametller, florit, sol, núvols, vent.

Proposeu als infants d'escriure el poema substituint totes les paraules que puguin per dibuixos. Allà on diu "bandera" hi hauran de dibuixar una bandera, allà on hi diu "sol" hi hauran de dibuixar un sol, etc. Podeu lliurar-los el poema escrit amb els espais en blanc on han de fer el dibuix corresponent. Us quedarà un poema gràfico-fonètic.

Comenteu les expressions desconegudes per als infants: "Déu te guard" (potser algun cop hauran sentit "Déu vos guard") o bé "dies ha que t'he delit". Podem explicar a l'alumnat que aquest poema es va escriure fa un segle, concretament el 1895, i que la llengua també evoluciona per això aquestes expressions ara ens semblen obsoletes. Podem animar-los a preguntar als membres més grans de la seva família si els sona aquesta expressió de "Déu te/vos guard" i si saben què significa o perquè es deia.

Tot seguit, escolteu la cançó interpretada per la companyia del concert. Us agrada la interpretació que n'han fet? Aquest poema també ha estat musicat per Jaume Arnella al disc "La raó al desig" (Tram, 1997). Podeu escoltar aquesta última versió citada a <http://www.uoc.edu/app/musicadepoetes/servlet/org.uoc.lletra.musicaDePoetes.Titol?titol=822&autor=139> (a partir del minut 2.30 fins al final).

Comenteu amb els nens i les nenes si saben què és la poesia. Coneixen algun poeta? Busqueu informació de Joan Maragall, un dels grans poetes catalans, i comenteu les característiques que estiguin relacionades amb el poema que estem treballant: aquest autor s'emmarca en el Modernisme i els exponents d'aquest corrent tenen una predilecció per la naturalesa –no només a nivell literari-, és per aquest motiu que no és d'estranyar que la temàtica del poema sigui un arbre i que en parli des d'una vessant tan positiva. També era propi de l'època fer ús del jo poètic, com es mostra al poema "veig un ametller florit", i remarcar els sentits (la vista). Recordeu que la mort de Joan Maragall, el 1911, marca el final del Modernisme i després al segle XX ja trobarem noves tendències com el noucentisme i les avantguardes. Un altre tret del poeta que es reflecteix en el text és la seva creença religiosa: Maragall era cristià (de fet, té un poema titulat "Cant espiritual" en què parla de la fe i de la mort) i això sovint apareix en la seva obra. En el poema de "L'ametller" hem llegit que ens deia "Déu te guard", expressió d'origen religiós que fa referència a que Déu et protegeixi, i anant més enllà podríem extrapolar-ho a la naturalesa sencera a partir d'un element, és a dir, que quan demana protecció per l'ametller – un element de la natura que actua de forma simbòlica- està demanant protecció per a tot el conjunt dels elements que integren la naturalesa, tan valorada en el seu període històric com ja hem comentat anteriorment.

Llegiu algun altre dels poemes de Maragall. Us suggerim, per exemple, "La Ginesta", poesia més llarga i complicada que l'anterior però on trobareu que es repeteixen els aspectes destacats al poema anterior: admiració per la naturalesa, el jo poètic, referència als sentits, molt vocabulari de la natura, transmissió d'un ambient agradable, traspua un aire positiu, etc. Aquest poema el trobareu a <http://www.catradio.cat/seccio/1638/La-ginesta-i-els-poemes>.

Parleu de les característiques del llenguatge poètic i d'algun dels recursos que utilitza: la metàfora ("bandera blanca" per ametller) i les repeticions (anàfora quan repeteix l'inici del vers i epanadiplosi quan repeteix al principi i al final del mateix vers). No és necessari fer-los aprendre el nom, però si que us proposem que els doneu un poema on puguin anar subratllant totes les repeticions. Un bon exercici es podria fer amb el següent poema de Joana Raspall pensat precisament per als infants:

Bon dia, poesia!

Bon dia, cel!

Bon dia, terra!

Bon dia, mar!

Bon dia, sol!

Bon dia, vent!

Bon dia, vela!

Bon dia, ocell!

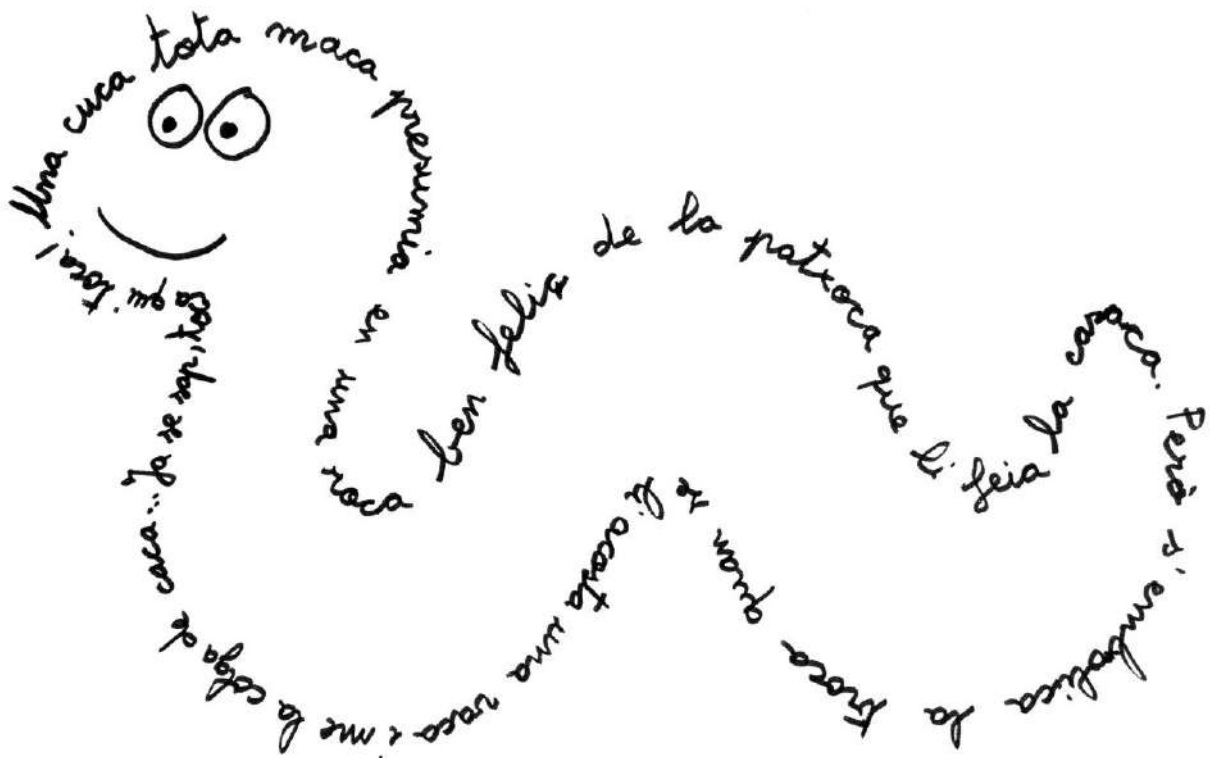
Bon dia, flor!

Bon dia, tu!

Bon dia, jo!

Bon dia, DIA!

Feu notar a l'alumnat la distribució espacial dels versets. En poesia també es juga molt amb la disposició dels mots i amb l'efecte visual. Fins i tot, hi ha poemes visuals com és el cas dels cal·ligrames, on amb la forma es representa el contingut. A continuació teniu un cal·ligrama fet a partir d'un poema d'Enric Larreula amb nens i nenes de primer curs de primària:

També podeu animar a l'alumnat a esbrinar la resposta a la següent endevinalla poètica de Pedro Villar/Marc Granell:

Balla, balla,
endevinalla

El bon amic que m'ensenya
en el seu món de paper,
té les seues mans tacades
del dret i de l'inrevés.

Per a introduir als infants en el món de la poesia us recomanem una adaptació en vers d'un conte popular ("La rateta que escombrava l'escaleta") de Martina Escoda (trobareu la referència completa a la bibliografia). Per aprofundir en aquesta temàtica podeu treballar llibres d'autors com Joana Raspall, Maria Beneyto i Núria Albó; o bé alguna antologia amb poemes per a diferents edats però agrupats per temàtiques, com per exemple *Recull de poemes per a petits i grans* o *Poesies amb suc* (vegeu la bibliografia). També trobareu propostes didàctiques a <http://viulapoesia.com/>.

- Escoltem la cançó de "L'agulla" de Narcisa Freixas mentre la ballem. Podem treballar l'estructura de la cançó –tornada, estrofes i interludi instrumental- mitjançant el moviment. Aquesta és una proposta:

(Els infants han d'estar en rotllana agafats de les mans. Esperem quiets fins que comenci la melodia)

Tornada

Un tresor que no té fi, n'és l'agulla, n'és l'agulla, un tresor que no té fi, n'és l'agulla de cosir. (*girem en el sentit de les agulles del rellotge*)

Un tresor que no té fi, n'és l'agulla, n'és l'agulla, un tresor que no té fi, n'és l'agulla de cosir. (*girem en el sentit contrari al de les agulles del rellotge*)

Estrofa

Tan lluenta, tan xiqueta, feina vol feina voldrà. (*sense deixar-nos anar de les mans avancem cap a dins de la rotllana ajuntant-nos tots*)

Per més feina que li donis ella mai se'n cansarà. (*sense deixar-nos anar de les mans reculem cap enfora de la rotllana recuperant la posició inicial*)

Interludi instrumental: *ens quedem quiets al nostre lloc i ens deixem anar de les mans. Aixequem els braços i els movem d'una banda a l'altra seguint la pulsació de la música.*

I anem repetint els mateixos moviments en funció de si és la tornada, l'estrofa o l'interludi instrumental.

També podem comentar algunes dades biogràfiques d'aquesta compositora i pedagoga, com que les seves cançons infantils foren conegudes arreu d'Espanya. Podem destacar que fou una de les primeres dones que es va dedicar a la composició musical a Catalunya. Tot i ser una persona polifacètica, el que va transcendir més va ser la seva activitat pedagògica.

- Recuperem el repertori popular: segur que hi ha cançons que ens han interpretat els músics de l'espectacle que ja coneixíem. Fem un repàs de "Així fan, fan, fan" amb la mímica corresponent i "Cada dia al dematí". Aquesta última podeu aprofitar-la per a fer exercicis de llenguatge musical: podeu demanar a l'alumnat que escriguin a sota del pentagrama quina és cada una de les notes i picar el ritme tot portant la pulsació. Si us hi atreviu, podeu recitar les notes amb el ritme corresponent tot marcant la pulsació picant amb dos dits. Si voleu fer un treball amb la partitura podeu demanar als infants que indiquin quants compassos hi ha, nota per la que comença i acaba la cançó, i explicar-los que el compàs 4 per 4 significa que a cada compàs hi caben 4 negres, i l'equivalència amb les blanques.
- Us animem a aprendre la cançó "L'avi pelacanyes". Si voleu, la podeu acompanyar amb percussió corporal que us podeu inventar entre tots i totes (trobareu les partitures i les lletres a l'annex d'aquesta guia).
- Tal com hem vist a l'espectacle, us animem a construir un teatre de paper casolà amb un marc de cartró (trobareu una web a la webgrafia de la guia) amb la col·laboració de l'aula de plàstica. Abans de res, parlem de la relació que hi havia entre les cançons i els recursos visuals i de la complementarietat entre disciplines artístiques. Quina funció té la música a les pel·lícules? I als dibuixos animats? Serien iguals sense música? Què canviaria? En el teatre que heu construït, us proposem de representar-hi una cançó popular infantil que té un fil argumental molt clar: "La cabra i el llop". És una cançó que ens han interpretat els artistes durant la sessió. Només heu de construir dos titelles de paper, un per a cada animal. Podem posar la música del grup mentre escenifiquem el que va explicant la lletra de la cançó.

Què heu après de l'experiència de fer de titellaires? Creieu que és més difícil del que sembla? Si us surt bé, sempre ho podeu representar davant d'altres classes o bé gravar-ho en vídeo i penjar-ho a la web de l'escola.

- Una altra de les cançons populars de l'audició és "El burriquet". Si els nens i les nenes no la saben, els la podem ensenyar. Treballem primer la lletra. Al tractar-se d'una cançó acumulativa, fem un bon treball memorístic. Aleshores, cada nen o nena haurà de dibuixar un dels elements als quals fa menció la cançó en un full de paper: el burriquet, el gos, el gat, el riu, el sol, el núvol o el vent. Escolliu un o diversos dibuixos de cada element. Us suggerim que aprofiteu el teatre que havíeu construït i que, en aquest cas, a l'estil del *kamishibai* o teatre de paper japonès, aneu passant les làmines a mesura que aneu cantant la cançó i que van apareixent cada un dels personatges. Després els haureu de tornar a passar en l'ordre invers. Així visualitzarem la lletra de la cançó. Podem explicar als infants que a totes les cultures s'expliquen contes i que cada una té la seva manera pròpia de representar-les. Fins i tot, a països tan llunyans com és el cas del Japó. És a dir, que les manifestacions artístiques varien en funció de la geografia i la cultura, però que sempre hi són presents i són tan interessants i enriquidores com les nostres. Els podem ensenyar què és el *kamishibai* i com funciona (trobareu més informació d'aquest recurs a la webgrafia). Quines diferències hi trobeu entre el teatre nostre i el del Japó?

BIBLIOGRAFIA

Desclot, M. (antòleg) (2007). *Poesies amb suc. Antologia de poesia per a infants*. Barcelona: La Galera (2012).

Escoda, M. (2014). *La rateta que escombrava l'escaleta*. Barcelona: L'Abadia de Montserrat.

González-Agàpito, J.; Marquès, S.; Mayordomo, A. i Sureda, B. (2002). *Tradició i renovació pedagògica. 1898-1939. Història de l'educació. Catalunya, Illes Balears, País Valencià*. Barcelona: L'Abadia de Montserrat i Institut d'Estudis Catalans.

Muns, E. (2012). *Joan Llongueres*. Barcelona: Infiesta.

Pujol, M.A. i Roig, T. (1995). *Recull de poemes per a petits i grans*. Barcelona: Kairós.

DISCOGRAFIA

Discos de la Companyia *Fem sonar les musiquetes*:

- *Musiquetes per la bressola* (PPF, 2008)
- *Musiquetes de paper* (autoedició, 2013). Si el voleu adquirir, podeu fer-ho als seus concerts o bé a través de la web de la companyia.

WEBGRAFIA

Informació sobre el grup i el projecte:

www.musiquetesdepaper.cat

www.femsonarlesmusiquetes.cat

www.joanalfred.net

www.facebook.com/femsonarlesmusiquetes

www.facebook.com/joanalfredmengual

<https://twitter.com/musiquetespaper>

Podeu escoltar algunes cançons de l'espectacle a:

<http://www.femsonarlesmusiquetes.cat/les-cancons/>

<http://femsonarlesmusiquetes.bandcamp.com/>

Podeu trobar les lletres de les cançons a:

<http://www.femsonarlesmusiquetes.cat/les-lletres>

Informació sobre els teatrins:

<http://www.joanalfred.net/musiquetesdepaper/historia-dels-teatres-de-paper/>

<http://www.joanalfred.net/musiquetesdepaper/els-editors/>

<http://www.joanalfred.net/musiquetesdepaper/teatrins-i-societat/>

<http://www.joanalfred.net/musiquetesdepaper/els-teatrins-en-lespectacle/>

<http://www.femsonarlesmusiquetes.cat/els-teatres-de-paper/>

<http://www.teatritos.com/>

<http://www.raco.cat/index.php/revistaetnologia/article/viewFile/49022/59739>

Per a construir un teatre de paper:

<http://catatrux.blogspot.com.es/2011/10/teatre-de-paper.html>

Informació relacionada amb la renovació pedagògica catalana durant els segles XIX i XX:

http://www.girona.cat/sgdap/docs/renovacio_pedagogica_XIX-XX.pdf

(document sobre la renovació pedagògica dels segles XIX i XX. Autor: Jordi Feu i Gelis)

<http://www.raco.cat/index.php/quadernsVilaniu/article/viewFile/107725/135372> (conferència sobre la renovació pedagògica a Catalunya des de la Revolució Industrial fins al segle XX. Autor: Jordi Monés i Pujol-Busquets, 1986).

<http://www.memoria.cat/mestres/content/els-aven%C3%A7os-pedag%C3%B2gics-durant-la-rep%C3%BAblica-catalunya> (els avenços pedagògics a Catalunya durant la República. Web que conté també informacions relacionades i, concretament, de les experiències a la ciutat de Manresa).

<http://mjc.cat/exporenovaciopedagogica/images/Articles/Mestres.article2.pdf> Article sobre la renovació pedagògica durant la República. Autora: Rosa Maria Moret, 2013. Aquest article s'inclou dins del catàleg titulat *La renovació de l'escola pública. De l'Empordà a tot Catalunya (1900-1939)*, realitzat per autors diversos, i que es realitzà en motiu de l'exposició que portà el mateix nom al "Museu del Joguet de Catalunya" de Figueres. Podeu consultar el catàleg sencer clicant a http://www20.gencat.cat/docs/msi-cultura/XAC/01_Continguts_Arxiu_Comaricals/AC%20Alt%20Emporda/01_Home_ACAE/Banners/Baner_Escola_publica/Cataleg%20Mestres_sencer.pdf.

http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/2953/JSM_TESI.pdf?sequence=1

(tesi doctoral sobre la renovació pedagògica catalana al segle XX. Autor: Joan Soler Mata, 2009)

Informació sobre els instruments:

http://ca.wikipedia.org/wiki/Bateria_%28instrument_musical%29 (la bateria)

<http://ca.wikipedia.org/wiki/Guitarra> (la guitarra)

http://ca.wikipedia.org/wiki/Baix_el%C3%A8ctric (el baix elèctric)

<http://ca.wikipedia.org/wiki/Veu> (la veu)

<http://ca.wikipedia.org/wiki/Acordi%C3%B3> (l'acordiό)

<http://www.acordio.cat/> (Associació Catalana d'Acordionistes)

<http://www.tv3.cat/videos/1133399> (reportatge al concertista Iñaki Alberdi sobre l'acordiό. 0:51'- 10:31')

<http://kamishibai.educacion.navarra.es/que-es/> (informació i aplicacions pedagògiques del kamishibai)

I ABANS DE TANCAR...

El programa "Anem al teatre" disposa d'una pàgina web, en la qual hi podeu trobar tota la informació general sobre el programa, així com les guies didàctiques que es corresponen amb els espectacles.

També hi hem inclòs una eina de gran valor per a nosaltres, atès que ens permet de millorar l'oferta cada temporada: l'Enquesta d'Avaluació.

Som a:

<http://www.diba.cat/anemalteatre/>

Moltes gràcies a tots/es per la vostra col·laboració.